

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 477/2017-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. júla 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] st., [REDACTED] ml. a [REDACTED], všetci bytom [REDACTED], zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., Heydukova 12, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Jakub Mandelík, PhD., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 115/2014 a jeho uznesením z 21. apríla 2017 v spojení s uznesením č. k. 4 C 115/2014-162 z 5. decembra 2016, uznesením č. k. 4 C 115/2014-164 z 5. decembra 2016, uznesením č. k. 4 C 115/2014-166 z 5. decembra 2016 a uznesením č. k. 4 C 115/2014-168 z 5. decembra 2016, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] st., [REDACTED] ml. a [REDACTED]

[REDACTED] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. júna 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka v prvom rade“), [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] st. (ďalej len „sťažovateľ v druhom rade“), [REDAKOVANÉ] ml. (ďalej len „sťažovateľ v treťom rade“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ vo štvrtom rade“, spolu len „sťažovatelia“), všetci bytom [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., Heydukova 12, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Jakub Mandelík, PhD., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 115/2014 a jeho uznesením z 21. apríla 2017 (sťažovatelia v sťažnosti zjavne nesprávne uvádzajú „21. apríl 2016“, pozn.) v spojení s uznesením č. k. 4 C 115/2014-162 z 5. decembra 2016, uznesením č. k. 4 C 115/2014-164 z 5. decembra 2016, uznesením č. k. 4 C 115/2014-166 z 5. decembra 2016 a uznesením č. k. 4 C 115/2014-168 z 5. decembra 2016 (ďalej aj „napadnuté uznesenia“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 4 C 115/2014 domáhajú proti žalovanej [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), v konaní o ochranu osobnosti náhrady nemajetkovej ujmy v sume každému po 75 000 €.

Dcéra a sestra sťažovateľov neb. [REDAKOVANÉ] zomrela v dôsledku zranení spôsobených jej pri dopravnej nehode vodičom [REDAKOVANÉ]. K zásahu do osobnostných práv sťažovateľov malo podľa nich dôjsť práve smrťou ich dcéry a sestry. Trestné stíhanie vedené proti vodičovi [REDAKOVANÉ] bolo právoplatne zastavené uznesením Okresného

riaditeľstva Policajného zboru Banská Bystrica ČVS: ORP-84/2DI-BB-2013 zo 14. novembra 2013 v dôsledku úmrtia vodiča [§ 215 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku].

Konanie o žalobe sťažovateľov bolo uznesením okresného súdu sp. zn. 4 C 115/2014 z 13. júla 2015 zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku. Označené uznesenie okresného súdu o zastavení konania napadli sťažovatelia odvolaním, zastávajúc názor, že im prináleží oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle § 4 ods. 2 písm. j) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), keďže sa domáhajú nemajetkovej ujmy, ktorá im bola spôsobená trestným činom.

Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 8 Co 152/2016 z 30. júna 2016 uznesenie okresného súdu potvrdil. Krajský súd sa v označenom uznesení nestotožnil s argumentáciou sťažovateľov, že mali byť v zmysle § 4 ods. 2 písm. j) zákona o súdnych poplatkoch oslobodení od súdnych poplatkov, keďže nepovažoval rovnako ako súd prvého stupňa za preukázané, že nemajetková ujma, ktorej náhrady sa sťažovatelia domáhajú, bola spôsobená trestným činom, keďže trestné stíhanie bolo zastavené a súd v občianskoprávnom sporovom konaní o ochranu osobnosti nie je ani na účely posúdenia vzniku poplatkovej povinnosti oprávnený skúmať, či došlo k spáchaniu trestného činu, *„teda či uplatnená nemajetková ujma bola spôsobená trestným činom; nakoľko zodpovedanie tejto otázky je vyhradené súdu v trestnom konaní“*.

Proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 8 Co 152/2016 z 30. júna 2016 podali sťažovatelia dovolanie. V nadväznosti na túto skutočnosť okresný súd uznesením č. k. 4 C 115/2014-162 z 5. decembra 2016 vyrubil podľa § 6 ods. 1 druhej vety zákona o súdnych poplatkoch poplatok sťažovateľke v prvom rade za podané dovolanie v sume 10 €. Rovnako uznesením č. k. 4 C 115/2014-164 z 5. decembra 2016 vyrubil okresný súd podľa § 6 ods. 1 druhej vety zákona o súdnych poplatkoch súdny poplatok sťažovateľovi v druhom za podané dovolanie v sume 10 €. Uznesením okresného súdu č. k. 4 C 115/2014-166 z 5. decembra 2016 bol vyrubený obdobný poplatok sťažovateľovi

v treťom rade a konečne uznesením č. k. 4 C 115/2014-168 z 5. decembra 2016 vyrubil súd prvého stupňa za podané dovolanie súdny poplatok aj sťažovateľovi vo štvrtom rade.

Proti označeným uzneseniam o vyrubení súdneho poplatku za dovolanie podali sťažovatelia sťažnosť, o ktorej okresný súd rozhodol. Uznesením okresného súdu sp. zn. 4 C 115/2014 z 21. apríla 2017 boli všetky štyri uznesenia o vyrubení súdneho poplatku za dovolanie z 5. decembra 2016 zrušené v rámci autoremedúry postupom podľa § 12 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch s poukazom na § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, keďže podľa názoru okresného súdu mali byť súdne poplatky za dovolanie sťažovateľom vyrubené výzvou, a nie uznesením. Okresný súd však zároveň uznesením sp. zn. 4 C 115/2014 z 21. apríla 2017 sťažnosti sťažovateľov zamietol, pričom uviedol, že *„Súd má za to, že na žalobcov v 1. až 4. rade sa nevzťahuje osobné oslobodenie od súdnych poplatkov podľa ustanovenia § 4 ods. 2 písm. j) zákona č. 71/1992 Zb., keď v danom prípade nie je preukázané, že bol spáchaný trestný čin v dôsledku, ktorého vznikla žalobcom v 1. až 4. rade nemajetková ujma, a teda nie je splnená zákonom stanovená podmienka pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Tento záver vyplýva aj z uznesenia Krajského súdu v Bratislave č. k. 8 Co/152/2016-128 zo dňa 30. 06. 2016, právoplatného dňa 23. 08. 2016, už vydaného odvolacím súdom v predmetnom konaní, pričom jeho názorom je súd prvej inštancie viazaný. Súd má zároveň za to, že otázka posúdenia, či došlo v súvislosti s úmrtím blízkej osoby žalobcov v 1. až 4. rade k spáchaniu trestného činu, je v zmysle platného právneho poriadku vyhradená výlučne súdu v trestnom konaní, a súd v civilnom procese túto nie je oprávnený riešiť ani ako prejudiciálnu.*

... Poukazujúc na odôvodnenie bodu 11. tohto uznesenia, súd zároveň žalobcom v 1. až 4. rade ozrejmuje, že po právoplatnosti tohto uznesenia, bude žalobcom v 1. až 4. rade vyrubení súdny poplatok za podané dovolanie výzvami v zmysle citovaného ustanovenia § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb.“

Sťažovatelia trvajú na tom, že sa na nich vzťahuje osobné oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle § 4 ods. 2 písm. j) zákona o súdnych poplatkoch, pričom nesprávnym posúdením podmienok na vyrubenie súdneho poplatku okresným súdom malo dôjsť k odopretiu spravodlivosti, a teda aj k porušeniu ich práva na spravodlivé súdne konanie

podľa čl. 6 dohovoru, ako aj k porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s porušením čl. čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy. Sťažovatelia zastávajú názor, že všeobecné súdy v ich veci mali posúdiť otázku, či došlo k spáchaniu trestného činu, ako otázku prejudiciálnu podľa § 193 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pričom mali vychádzať z dokazovania vykonaného v trestnom konaní.

Sťažovatelia poukazujú taktiež na odlišnú rozhodovaciu prax krajského súdu, ktorý v identickej veci (úmrtie páchatel'a dopravnej nehody a následné zastavenie trestného stíhania) vedenej pod sp. zn. 14 Co 775/2014 uznesením z 9. decembra 2014 zrušil uznesenie okresného súdu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, zastávajúc názor, že konanie je oslobodené od súdnych poplatkov s poukazom na § 4 ods. 2 písm. j) zákona o súdnych poplatkoch.

Sťažovatelia zdôrazňujú, že považujú „... v právnom štáte za neprijateľné, aby o povinnosti uhradiť súdne poplatky bolo rozhodované až po niekoľkých rokoch od podania žaloby...

... zdĺhavý postup všeobecných súdov zapríčinil, že medzičasom uplynula premlčacia doba pre opätovné uplatnenie ich legitímneho nároku.“.

Vzhľadom na skutočnosti uvedené v sťažnosti sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„I. Základné práva [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]... podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Bratislava I zo dňa 21. 4. 2017, č. k. 4 C/115/2014-175 v spojení s uzneseniami Okresného súdu Bratislava I zo dňa 5. 12. 2016, č. k. 4 C/115/2014-162, 4 C/115/2014-164, 4 C/115/2014-166, 4 C/115/2014-168 porušené bolo.

II. Uznesenie Okresného súdu Bratislava I zo dňa 21. 4. 2017, č. k. 4 C/115/2014-175 zrušuje.

III. Uznesenia Okresného súdu Bratislava I zo dňa 5. 12. 2016, č. k. 4 C/115/2014-162, 4 C/115/2014-164, 4 C/115/2014-166, 4 C/115/2014-168 zrušuje.

IV. Sťažovateľke [REDAKOVANÉ]... priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 2.000,- €...

V. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ]... priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 2.000,- €...

VI. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ]... priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 2.000,- €...

VII. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ]... priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 2.000,- €...

VIII. Sťažovateľom...priznáva náhradu trov konania vo výške 905,24 €...“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh prerokuje bez prítomnosti sťažovateľa a zisťuje, či sťažnosť spĺňa zákonom predpísané náležitosti a či nie sú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy povinnosti možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

II.1 K namietanému porušeniu sťažovateľmi označených práv uzneseniami okresného súdu z 5. decembra 2016 (č. k. 4 C 115/2014-162, č. k. 4 C 115/2014-164, č. k. 4 C 115/2014-166 a č. k. 4 C 115/2014-168)

Sťažovatelia namietajú, že k porušeniu ich základných práv a slobôd podľa ústavy a dohovoru došlo vydaním uznesení, ktorými okresný súd vyrubil každému z nich podľa § 6 ods. 1 druhej vety zákona o súdnych poplatkoch súdny poplatok za podané dovolanie v sume 10 €.

Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 4 C 115/2014 z 21. apríla 2017 zjavne vyplýva, že všetky štyri napadnuté uznesenia o vyrubení súdneho poplatku za dovolanie z 5. decembra 2016 boli jeho 1. výrokom zrušené postupom podľa § 12 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch s poukazom na § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, keďže podľa názoru okresného súdu mali byť súdne poplatky za dovolanie sťažovateľom vyrubené výzvou, a nie uznesením.

Sťažovatelia teda namietajú porušenie svojich práv napadnutými uzneseniami okresného súdu, ktoré tento súd už zrušil, a zároveň sa domáhajú, aby ich zrušil aj ústavný súd.

Na tomto základe ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenia okresného súdu o vyrubení súdneho poplatku za dovolanie boli už zrušené, a preto sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.2 K namietanému porušeniu sťažovateľmi označených práv uznesením okresného súdu sp. zn. 4 C 115/2014 z 21. apríla 2017

Sťažovatelia zastávajú názor, že nesprávnou interpretáciou a aplikáciou ustanovení zákona o súdnych poplatkoch im všeobecný súd odopiera prístup k súdu a k spravodlivosti, a tým porušuje ich základné právo podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy, ako aj ich právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ešte pred preskúmaním sťažnostnej argumentácie sťažovateľov ústavný súd považuje za žiaduce poukázať na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Ústavný súd taktiež pripomína, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (porovnaj m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

Sťažovatelia tvrdia, že okresný súd im uznesením sp. zn. 4 C 115/2014 z 21. apríla 2017 odoprel spravodlivosť a zároveň ním neprípustne zasiahol do ich práv, ktorých porušenie namietajú sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na princíp subsidiarity svojej právomoci, ktorý v danom prípade obmedzuje jeho možnosti poskytnúť ochranu právam sťažovateľov, ktorých porušenie namietajú.

Podľa názoru ústavného súdu by totiž priamo napadnutým uznesením došlo k porušeniu ich práv len vtedy, ak by priamym dôsledkom vydania tohto rozhodnutia bolo zastavenie odvolacieho konania, resp. tiež konania o ochranu osobnosti vedeného pod sp. zn. 4 C 115/2014. K tomuto právnomu dôsledku však priamo napadnutým uznesením okresného súdu zjavne nedošlo, keďže k zastaveniu dovolacieho konania, ako aj konania o ochranu osobnosti môže dôjsť len osobitným uznesením príslušného všeobecného súdu, proti ktorému sú (budú) sťažovatelia oprávnení podať riadny, príp. mimoriadny opravný prostriedok. Z uvedeného hľadiska hodnotí ústavný súd sťažnosť sťažovateľov ako neprípustnú z dôvodu, že bola podaná predčasne.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľov uplatnených v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júla 2017